

'Terug afzender' – post die retour gaat

Van de miljoenen brieven die PostNL per dag bezorgt, komt het grootste deel op tijd aan, en op het juiste adres. Natuurlijk gaat er ook weleens wat mis met de bezorging. Dat ligt lang niet altijd aan de bezorger van de post: vaak is de afzender van een brief verantwoordelijk, doordat hij niet het juiste adres op de brief vermeld heeft. Dan gaat de brief 'terug afzender' of 'retour afzender', zoals dat heet, met als reden: 'adres onbekend'. De uitdrukking 'adres onbekend' hoeven we niet altijd letterlijk te nemen. Bij retourpost is het meestal zo dat het adres niet compleet is of niet helemaal juist, of - en dat komt vaak voor - dat de geadresseerde niet meer op het aangegeven adres woont.

Het komt ook voor dat een postzending wel bij de juiste persoon wordt aangeboden, maar dat die de brief weigert, bijvoorbeeld omdat hij geen post van de afzender wil ontvangen of omdat er port voor de zending betaald moet worden. En soms moet een postzending door de geadresseerde op het postkantoor opgehaald worden en doet deze dat niet. Ook dergelijke post gaat 'retour afzender'.

In al die gevallen doen de postbrieven hun best om het poststuk terug te bezorgen bij de afzender. Dat doen ze in principe gratis en meestal met een duidelijke melding van de oorzaak waardoor het misging. Die melding kan bestaan uit een aantekening, een

stempel of een etiket. We laten u een aantal etiketten en stempels zien die op retourpost gevonden kunnen worden. Een idee voor een nieuwe verzameling?

Afbeelding 2: Etiketten 'Retour afzender' van PostNL (boven) en TNT Post (onder).

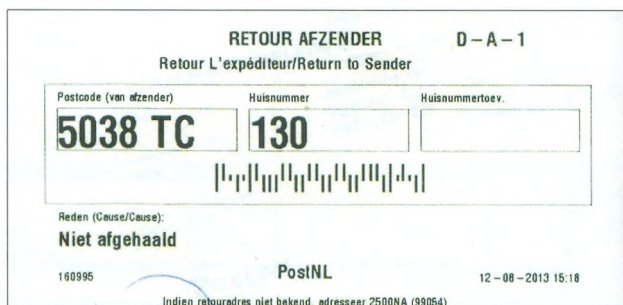
Afbeelding 1: Etiketten 'Herstel/Retour' met het logo van PostNL (boven) en met het logo van TNT Post (onder).

'Retour'

Op moderne retourpost wordt vrijwel altijd een etiket 'Herstel/Retour' aangebracht (afb. 1). Op deze sticker, met het interne nummer P 4582-1, dient de bezorger de postcode en huisnummer van de afzender in te vullen en aan te kruisen wat de reden voor het retoursturen is. Hij kan daarbij kiezen uit vier mogelijkheden:

- Geen/volle brievenbus
- Vertrokken/onbewoond
- Onvolledig/foutief adres/postcode
- Geweigerd/niet afgehaald.

Aangetekende zendingen worden tegenwoordig niet meer door de postbode, maar door de Pakketservice bezorgd. Daarbij wordt voor retourpost een vergelijkbaar etiket gebruikt als bij gewone brieven: 'Retour afzender', met intern nummer PS-4582 (afb. 2).

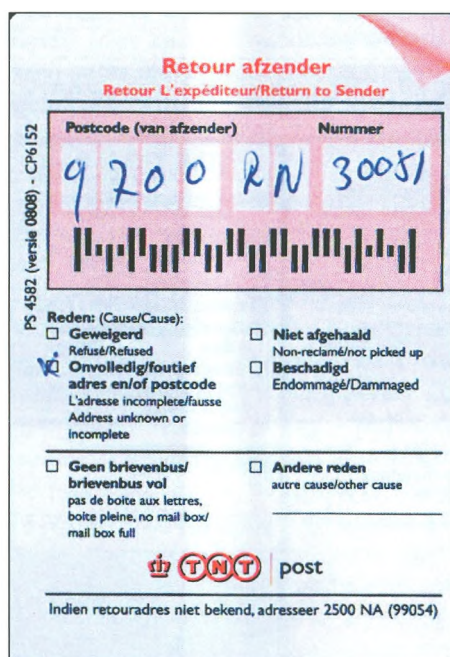
Afbeelding 3: Etiket 'Retour afzender' uit een labelprinter.

De aan te kruisen redenen zijn in dit geval:

- Geweigerd
- Onvolledig/foutief adres en/of postcode
- Niet afgehaald
- Beschadigd.

De Pakket-service beschikt ook over de mogelijkheid om retour-etiketten te vervaardigen met een labelprinter (afb. 3). Op deze nummerloze etiketten worden alle gegevens geprint, inclusief datum en tijd. Er is geen sprake van aankruisen: bij het instellen van de printer geeft de pakketbezorger aan waarom de zending retour gaat, en alleen die reden komt op het etiket te staan.

Tegenwoordig zijn er dus vier redenen die men kan aangeven voor retour-post. Dat zijn er wel eens méér geweest. Zo werden op een oudere versie van etiket PS-4582 (afb. 4) naast de vier

Afbeelding 4: Etiket 'Retour' met vijf voorgedrukte redenen en ook nog 'Andere reden'.

Afbeelding 5: 'Geen of volle brievenbus' kon ook een reden zijn om post retour te sturen.

eerderegenoemde redenen ook nog vermeld:

- Geen brievenbus/brievenbus vol
- Andere reden.

Veel van de hier getoonde etiketten zijn aangetroffen op brieven met de aanduiding 'Port betaald'. Omdat dergelijke brieven niet afgestempeld worden, is het vaak niet mogelijk de datum te bepalen. Gelukkig staat er op de meeste postale etiketten een drukdatum ('versie' gevolgd door twee cijfers voor de maand en twee voor het jaar), zodat wel nagegaan kan worden wanneer ze op zijn vroegst gebruikt kunnen zijn.

Op etiket 'Retour' met nummer P 4582 versie 0308 (afb. 5), dat op zijn vroegst in maart 2008 gebruikt kan zijn, vinden

we als mogelijke redenen:

- Onbekend
- Geweigerd
- Vertrokken/onbewoond
- Niet af gehaald
- Onvolledig/foutief adres en/of postcode
- Geen of volle brievenbus.

Op hetzelfde etiket met drukdatum november 2003, P 4582 versie 1103 (afb.6), kon gekozen worden uit:

- Onbekend
- Geweigerd
- Vertrokken/onbewoond
- Niet afgehaald
- Onvolledig adres/foutieve postcode
- Straatnaam/huisnummer/postbusnr. bestaat niet
- Overleden
- Geen brievenbus/brievenbus vol.

Afbeelding 6: Als de geadresseerde overleden bleek te zijn, kon de bezorger dat op dit etiket aankruisen.

Als we verder teruggaan in de tijd vinden we etiketten P 4582 met de logo's van Koninklijke TPG Post, Koninklijke PTT Post, PTT Post en PTT, maar voor de 'reden van onbestelbaarheid' diende men - afgezien van de brievenbus - steeds uit dezelfde mogelijkheden te kiezen (afb.7).

Etiket P 4582 had een stempel als voorganger (afb. 8). Heldere afdruk-

ken daarvan zijn niet zo gemakkelijk te vinden, maar de kop luidde 'Reden van niet-uitreiking' en de aan te kruisen redenen waren:

- Onbekend
- Geweigerd
- Niet afgehaald
- Overleden
- Vertrokken
- Onvolledig adres
- Firma bestaat niet meer.

CAUSE DE LA NON-REMISE
REASON FOR RETURN

☐ INCONNU ONBEKEND	☐ REFUSÉ GEWEIGERD
☐ NON RECLAMÉ NIET AFGEHAALD	☐ DÉCÉDÉ OVERLEDEN
☐ PARTI VERTROKKEN	☐ Adresse insuffisante Onvolledig adres
☐ SAISON SOCIALE N'EXISTE PLUS FIRMA BESTAAT NIET MEER	

Afbeelding 8: Stempel met als onderste reden van retourzending 'Firma bestaat niet meer'.

'Wegens Port geweigerd'

Voor bedrijven die veel post krijgen, kunnen niet- of te laag gefrankeerde poststukken een flinke kostenpost zijn. Zij weigeren dergelijke stukken dan ook en de posterijen bezorgen ze terug aan de afzender, voorzien van een etiket of stempel met een tekst zoals 'Portstukken worden door de geadresseerde geweigerd', 'Geadresseerde weigert portstukken', 'Wegens Port geweigerd' of 'Stukken belast met port worden geweigerd / Retour afzender' (afb. 9).

Afbeelding 9: Voorbeelden van postzendingen die geweigerd werden omdat ze onvoldoende gefrankeerd waren.

Die afzender heeft dan dubbel pech: de geadresseerde heeft zijn boodschap niet gelezen en het ontbrekende port moet alsnog betaald worden.

Voor ondergefrankeerde post naar het buitenland had de PTT vroeger een speciale behandeling om het ontbrekende port te innen. Die post werd meteen retour afzender gestuurd, voorzien van een etiket P 4511 'Terug aan de afzender ter bijfranking' (afb. 10). Nadat de afzender het tekort had bijgeplakt, kon hij de zending opnieuw posten.

'Straatnaam bestaat niet'

Het aantal verschillende stempels dat je op retourstukken kunt vinden is enorm groot. 'Terug afzender' en 'Retour afzender' komen voor in allerlei lettertypen, met en zonder kastje en in diverse kleuren. Ieder postkantoor liet zijn eigen stempels maken en blijkbaar had de PTT niet voorgeschreven welke teksten er gebruikt moesten worden. De allergrootste variatie op dit gebied doet zich voor bij de stempels waarmee de posterijen aangaven dat een bepaalde straatnaam niet bestond in

Staatsbedrijf der PTT
Districtpostkantoor Haarlem
Kantoor (Expedite Buitenland)
TERUG AAN DE AFZENDER

Ymuiden 20

ter (BIJ)FRANKERING met 20 cent
Alvorens het stuk weer ter post te bezorgen, dit strookje verwijderen.

P 4511 (4000 bl.-v.-76) - 1603
- 624274-160

Afbeelding 10: etiket P 4511 'Terug aan de afzender ter bijfranking'.

RETOUR

Reden van onbestelbaarheid
Cause de la non-remise

☐ Onbekend	☐ Inconnu
☐ Geweigerd	☐ Refusé
☐ Vertrokken	☐ Parti
☐ Niet afgehaald	☐ Non-reclamé
☐ Onvolledig adres/ foutieve postcode	☐ Adresse insuffisante
☐ Straatnaam/ huisnummer/ postbusnr. bestaat niet	☐ Rue/numéro boîte postale/ inexistant(e)
☐ Overleden	☐ Décédé

Naam postmedewerker
Nom agent postal

Postcode binnenlands retouradres

6500 JN

TPGPOST

RETOUR

Reden van onbestelbaarheid
Cause de la non-remise

☐ Onbekend	☐ Inconnu
☐ Geweigerd	☐ Refusé
☐ Vertrokken	☐ Parti
☐ Niet afgehaald	☐ Non-reclamé
☐ Onvolledig adres	☐ Adresse insuffisante
☐ Straatnaam/ huisnummer/ postbusnr. bestaat niet	☐ Rue/numéro boîte postale/ inexistant(e)
☐ Overleden	☐ Décédé

Naam postmedewerker
Nom agent postal

Postcode binnenlands retouradres

7300 HZ

PTTPOST

RETOUR

Reden van onbestelbaarheid
Cause de la non-remise

☐ Onbekend	☐ Inconnu
☐ Geweigerd	☐ Refusé
☐ Vertrokken	☐ Parti
☐ Niet afgehaald	☐ Non-reclamé
☐ Onvolledig adres	☐ Adresse insuffisante
☐ Straatnaam/ huisnummer/ postbusnr. bestaat niet	☐ Rue/numéro boîte postale/ inexistant(e)
☐ Overleden	☐ Décédé

Naam postmedewerker
Nom agent postal

Postcode binnenlands retouradres

2400 HA

ptt post

RETOUR

Reden van onbestelbaarheid
Cause de la non-remise

☐ Onbekend	☐ Inconnu
☐ Geweigerd	☐ Refusé
☐ Vertrokken	☐ Parti
☐ Niet afgehaald	☐ Non-reclamé
☐ Onvolledig adres	☐ Adresse insuffisante
☐ Straatnaam/ huisnummer/ postbusnr. bestaat niet	☐ Rue/numéro boîte postale/ inexistant(e)
☐ Overleden	☐ Décédé

Naam postmedewerker
Nom agent postal

Postcode binnenlands retouradres

29586

ptt post

RETOUR

Reden van onbestelbaarheid
Cause de la non-remise

☐ Onbekend	☐ Inconnu
☐ Geweigerd	☐ Refusé
☐ Vertrokken	☐ Parti
☐ Niet afgehaald	☐ Non-reclamé
☐ Onvolledig adres	☐ Adresse insuffisante
☐ Straatnaam/ huisnummer/ postbusnr. bestaat niet	☐ Rue/numéro boîte postale/ inexistant(e)
☐ Overleden	☐ Décédé

Naam postmedewerker
Nom agent postal

Postcode binnenlands retouradres

29586

PTT

Afbeelding 7: Oudere versies van etiket P 4582 met de verschillende logo's van ons nationale postbedrijf

Afbeelding 11: Voorbeelden van stempels met de tekst over niet-bestaande straatnamen.

de betrokken gemeente. Kijkt u maar eens naar de voorbeelden uit Arnhem, Bergen (Lb), Breda, Den Helder, Doetinchem, Eindhoven, Gouda, Haarlem, Venlo en Woerden (afb. 11).

Van dergelijke stempels valt een afzonderlijke verzameling aan te leggen, maar u kunt natuurlijk ook één stempel opnemen in de verzameling over uw eigen woonplaats.

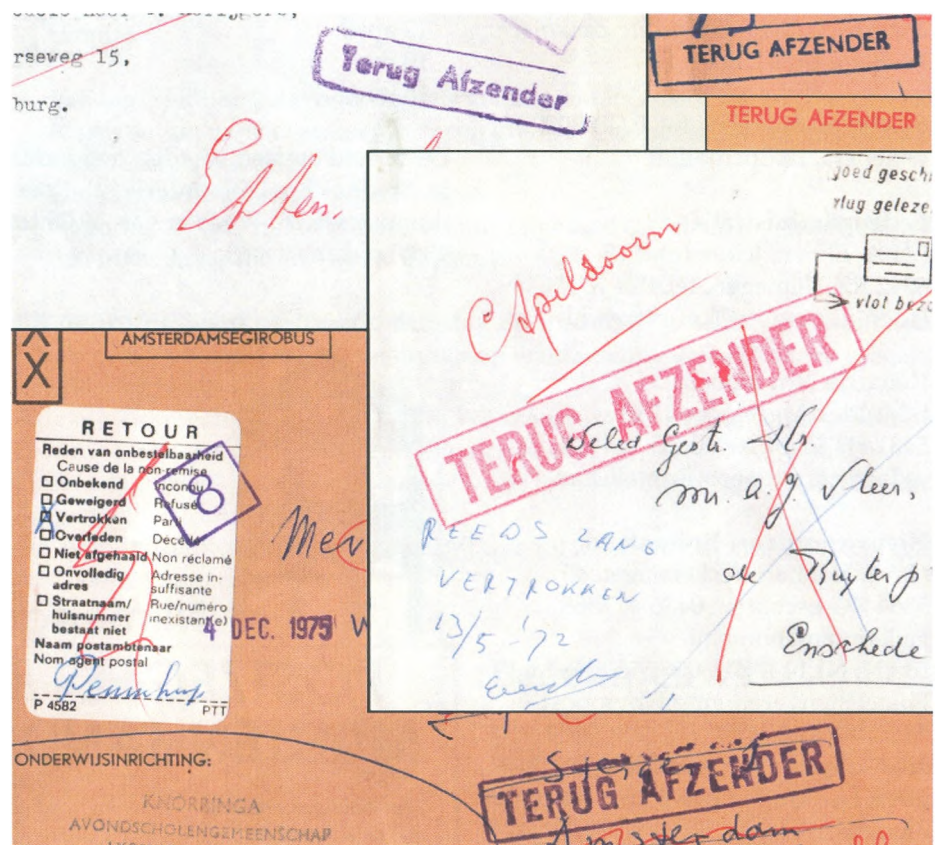
Postale etiketten en stempels laten ons zien hoe de post werkt. Dat geldt ook voor de etiketten en stempels die u hier ziet. Alle afbeeldingen zijn ontleend aan complete brieven, maar om niet de hele Novioposta in beslag te nemen, hebben we gekozen om fragmenten te tonen.

Jac Spijkerman

Literatuur

Het standaardwerk over dit onderwerp is 'De onbestelbare brief' van L. Goldhoorn (Posthistorische Studie 19, Po&Po 1998).

Allerlei postale etiketten vindt u in de 'Naamlijst van postale etiketten 1882-1984' van D. de Vries (Posthistorische Studie 10, Po&Po 1985).

Wanneer wordt post teruggestuurd?
 Lees hier meer over vanaf pagina 4.

